

C-261/20. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2020. június 15.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Bundesgerichtshof (Németország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2020. május 14.

Felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél:

Thelen Technopark Berlin GmbH

Ellenérdekű fél a felülvizsgálati eljárásban:

MN

Az alapeljárás tárgya

Az építészek és mérnökök munkadíja tekintetében a legalacsonyabb díjtételeket megállapító nemzeti jogi rendelkezés uniós joggal, többek között a szolgáltatási irányelvvel való összeegyeztethetősége; az uniós jog magánszemélyek közötti közvetlen alkalmazása

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az uniós jog értelmezése, EUMSZ 267. cikk, különösen

A belső piaci szolgáltatásokról szóló, 2006. december 12-i 2006/123/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2006. L 376., 36. o.; helyesbítés: HL 2014. L 287., 33. o.) (a továbbiakban: szolgáltatási irányelv)

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 1) Megállapítható-e az uniós jog, különösen az EUSZ 4. cikk (3) bekezdése, az EUMSZ 288. cikk (3) bekezdése és az EUMSZ 260. cikk (1) bekezdése alapján, hogy a belső piaci szolgáltatásokról szóló 2006/123 irányelv 15. cikke (1) bekezdése, (2) bekezdésének g) pontja és (3) bekezdése magánszemélyek között folyamatban lévő bírósági eljárás keretében közvetlen hatállyal bír abban az értelemben, hogy már nem alkalmazható az építészek és mérnökök munkadíjáról szóló német rendelet (HOAI) 7. §-ában foglalt, ezen irányelvvel ellentétes nemzeti szabályozás, amely szerint az építészek és mérnökök tervezési és felügyeleti szolgáltatásaira vonatkozó, e díjszabásban megállapított legalacsonyabb díjtételeket – meghatározott kivételekkel – alkalmazni kell, és az építészekkel vagy mérnökökkel kötött szerződésekben foglalt, legalacsonyabb díjtételeket el nem érő munkadíjakban való megállapodás érvénytelen?
- 2) Az 1. kérdésre adott nemleges válasz esetén:
  - a) Az építészek és mérnökök tervezési és felügyeleti szolgáltatásaira kötelezően alkalmazandó legalacsonyabb díjtételek Németországi Szövetségi Köztársaság által a HOAI 7. §-ában történő szabályozása sérti-e az EUMSZ 49. cikk szerinti letelepedési szabadságot vagy az uniós jog egyéb általános elveit?
  - b) A 2. a) kérdésre adott igenlő válasz esetén: Megállapítható-e egy ilyen jogsértés alapján, hogy a magánszemélyek között folyamatban lévő bírósági eljárás keretében a kötelező legalacsonyabb díjtételekre vonatkozó nemzeti szabályozás (a jelen esetben: a HOAI 7. §-a) már nem alkalmazható?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

Szolgáltatási irányelv, különösen a 15. cikk (1) bekezdése, a 15. cikk (2) bekezdésének g) pontja és a 15. cikk (3) bekezdése

Az EUMSZ 49. cikk (a letelepedés szabadsága)

A hivatkozott nemzeti jogi rendelkezések

Bürgerliches Gesetzbuch (polgári törvénykönyv, BGB)

Gesetz zur Regelung von Ingenieur- und Architektenleistungen (az építészek és mérnökök szolgáltatásainak szabályozásáról szóló törvény) 1984. november 12-i változata (BGBl. I, 1337. o.)

Verordnung über die Honorare für Architekten- und Ingenieurleistungen (az építészek és mérnökök munkadíjáról szóló rendelet) (Honorarordnung für

Architekten und Ingenieure) (az építészek és mérnökök hivatalos díjszabása) 2013. július 10-i változata (BGBl. I., 2276. o.) (a továbbiakban: HOAI)

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 1 A felek 2016. június 2-án mérnöki szerződést kötöttek, amelynek értelmében a mérnöki irodát működtető felperes kötelezettséget vállalt arra, hogy Berlinben építési projekt részére szolgáltatásokat nyújt. A HOAI hatálya alá eső ezen szolgáltatások tekintetében átalánymunkadíjban állapodtak meg.
- 2 A felperes azt követően, hogy a mérnöki szerződést felmondta, 2017 júliusában a HOAI rendelkezései szerinti legalacsonyabb díjtételek alapján számolta el a nyújtott szolgáltatásait. Az ebből eredő munkadíj a szerződésben előírt átalánymunkadíjnál egyértelműen magasabb volt. Az alperes nem fizette ki a kiszámlázott munkadíj teljes összegét. Keresetével a felperes a ki nem fizetett díjazás kamatokkal és pert megelőző ügyvédi költségekkel növelt fennmaradó összegét követeli.
- 3 A felperes mind a Landgericht (regionális bíróság), mind a fellebbviteli bíróság előtt nagyrészt sikeres volt. A fellebbviteli bíróság által elfogadott felülvizsgálati kérelmében az alperes továbbra is a kereset teljes elutasítását kéri.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 4 Az alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem sikere az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: Bíróság) Szerződések értelmezésére vonatkozó döntésétől függ.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés

- 5 A jogvita attól függ, hogy levezethető-e az uniós jognak, különösen az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésének, az EUMSZ 288. cikk (3) bekezdésének és az EUMSZ 260. cikk (1) bekezdésének értelmezéséből, hogy a szolgáltatási irányelv 15. cikke (1) bekezdése, (2) bekezdésének g) pontja és (3) bekezdése magánszemélyek között folyamatban lévő bírósági eljárás keretében közvetlen hatállyal bír abban az értelemben, hogy a HOAI-ban foglalt, ezen irányelvvel ellentétes nemzeti szabályozás a felek szerződésére már nem alkalmazható.
- 6 E nemzeti szabályozás alkalmazása során a HOAI-ban rögzített legalacsonyabb díjtételeket a mérnöki szolgáltatások tekintetében főszabály szerint alkalmazni kell, és érvénytelen a felek átalánymunkadíjban való azon megállapodása, amely a mérnökökkel kötött szerződésekben nem éri el a legalacsonyabb díjtételeket. Ez azzal a következménnyel járna, hogy a felperest a kifizetés iránti jog a HOAI-ban rögzített minimális díjtételek alapján az érvényesített összeg erejéig illetné meg. Ez alapján az alperes felülvizsgálati kérelmének nem lehet helyt adni.

- 7 A Bíróság a 2019. július 4-i Bizottság kontra Németország ítéletében (C-377/17, EU:C:2019:562) megállapította, hogy az építészek és mérnökök által nyújtott tervezési szolgáltatásokra alkalmazandó kötelező díjtételek fenntartásával a Németországi Szövetségi Köztársaság nem teljesítette a 2006/123 irányelv 15. cikkének (1) bekezdéséből, (2) bekezdésének g) pontjából és (3) bekezdéséből eredő kötelezettségeit.
- 8 Ezen ítéletnek megfelelően a Bíróság egy EUMSZ 267. cikk szerinti előzetes döntéshozatali eljárásban azt is megállapította, hogy a szolgáltatási irányelv 15. cikkének (1) bekezdését, (2) bekezdésének g) pontját és (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint tilos az építészekkel vagy mérnökökkel kötött szerződésekben olyan díjat megállapítani, amely nem éri el a HOAI legalacsonyabb díjtételeit (2020. február 6-i hapeg dresden végzés, C-137/18, nem tették közzé, EU:C:2020:84).
- 9 A HOAI 7. §-át (lásd az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdést) a Bíróság fentiekben említett 2019. július 4-i ítéletének (C-377/17) fényében nem lehet az irányelvvel összhangban úgy értelmezni, hogy a HOAI-ban foglalt legalacsonyabb díjtételek a magánszemélyek közötti jogviszonyokban főszabály szerint már nem kötelezően alkalmazandók, és ezért azokkal nem ellentétes az olyan munkadíjakban való megállapodás, amelyek nem érik el a legalacsonyabb díjtételeket. A HOAI törvényben foglalt felhatalmazási alapjára, értelmére, illetve céljára, valamint a jogalkotó felismerhető szándékára tekintettel a jelen ügyben az irányelvvel összhangban álló értelmezés a nemzeti jog *contra legem* értelmezése lenne, és ezért nem jön tekintetbe.
- 10 A felülvizsgálati kérelem elbírálása tehát nagyrészt az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre adott választól függ (lásd fent). E kérdés jelentőséggel bír az ügy elbírálása szempontjából. Igenlő válasz esetén az alperes felülvizsgálati kérelmének helyt kell adni. A felperesnek a nemzeti jog alapján fennálló, a megállapodás szerinti általánymunkadíjat a HOAI-ban rögzített legalacsonyabb díjtételek alapján meghaladó díjkövetelése ugyanis a HOAI 7. §-a alkalmazásának a szolgáltatási irányelv 15. cikkének (1) bekezdéséből, (2) bekezdésének g) pontjából és (3) bekezdéséből eredő mellőzése esetén nem lenne megalapozott.
- 11 A Bíróság a fent említett határozatokban nem foglalt állást e kérdésben, hanem kifejezetten nyitva hagyta azt. A kérdés az ítélkezési gyakorlatban és a jogirodalomban vitatott, így az uniós jog helyes alkalmazása se nem eleve annyira egyértelmű („*acte claire*”), illetve az ítélkezési gyakorlat sem tisztázta oly módon („*acte éclairé*”), hogy az minden észszerű kétséget kizár.
- 12 Az eljáró bírósági tanács hajlik azon álláspont elfogadására, amely szerint a HOAI-ban foglalt legalacsonyabb díjtételeket a magánszemélyek között folyamatban lévő bírósági eljárásokban továbbra is alkalmazni kell addig, amíg a nemzeti jogalkotó nem helyezi hatályon kívül a kötelező díjkeretet.

- 13 Mindazonáltal a Bíróság kimondta, hogy a szolgáltatási irányelv 15. cikke a – jelen ügghöz hasonló – tisztán belső helyzetekre is alkalmazandó (2019. július 4-i Bizottság kontra Németország ítélet, C-377/17, EU:C:2019:562; 2018. január 30-i X és Visser ítélet, C-360/15 és C-31/16, EU:C:2018:44).
- 14 Ezenkívül a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a magánszemélyek bizonyos esetekben közvetlenül hivatkozhatnak valamely irányelvre a tagállammal szemben, ha az az előírt határidőn belül nem vagy csak hiányosan ültette át azt a nemzeti jogba, és ha valamely irányelv rendelkezése a tartalma vonatkozásában feltétel nélkülinek és kellően pontosnak tűnik. E feltételek a szolgáltatási irányelv 15. cikkének (1) bekezdése, (2) bekezdésének g) pontja és (3) bekezdése tekintetében teljesülnek.
- 15 A Bíróság fentiekben említett 2019. július 4-i ítéletében (C-377/17) hozott döntése alapján egyfelől megállapítható, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság e rendelkezés előírásait a legalacsonyabb és legmagasabb díjtételek tekintetében a szolgáltatási irányelv 44. cikkének (1) bekezdése értelmében 2009. december 28-ig biztosított határidőn belül nem ültette át megfelelően. Másrészt pedig – amint azt az Európai Unió Bírósága már kimondta – e rendelkezés a tartalma vonatkozásában feltétel nélkülinek és kellően pontosnak tűnik. Ennek megfelelően e vonatkozásban rá kell mutatni, hogy a szolgáltatási irányelv 15. cikke közvetlen hatállyal rendelkezik, mivel (1) bekezdésének második mondatában kellően pontos és feltétlen kötelezettséget állapít meg a tagállamok számára arra vonatkozóan, hogy a (3) bekezdésében említett feltételekkel való összeegyeztethetőség érdekében igazítsák ki jogszabályi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseiket.
- 16 Az eljáró bírósági tanács álláspontja szerint azonban ezen alapvetések nem járnak olyan hatással, hogy a szolgáltatási irányelv 15. cikkének (1) bekezdése, (2) bekezdésének g) pontja és (3) bekezdése a kizárólag magánszemélyek között folyamatban lévő bírósági eljárásban is a HOAI 7. §-ában rögzített legalacsonyabb díjtételek kötelező jellegére vonatkozó nemzeti szabályok alkalmazásának mellőzését eredményezi.
- 17 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint egy irányelv önmagában alapvetően nem keletkeztethet magánszemélyekre vonatkozó kötelezettségeket, következésképpen arra nem is lehet magánszemélyekkel szemben hivatkozni. Az át nem ültetett vagy helytelenül átültetett irányelv valamely rendelkezése felhívhatóságának a magánszemélyek egymás közötti viszonyaira való kiterjesztése egyenértékű lenne az Európai Unió azon hatáskörének elismerésével, hogy azonnali hatállyal rendelhet el magánszemélyeket terhelő kötelezettségeket, noha erre csak ott van hatásköre, ahol rendeletalkotási hatáskörrel rendelkezik. A magánszemélyek közötti jogvitában tehát főszabályként nem lehet valamely irányelvre hivatkozni az azzal ellentétes tagállami szabályozás mellőzése érdekében (lásd különösen: 2019. január 22-i Cresco Investigation ítélet, C-193/17, EU:C:2019:43).

- 18 Az eljáró bírósági tanács úgy véli, hogy ezen ítélkezési gyakorlatnak megfelelően a szolgáltatási irányelv 15. cikke (1) bekezdésének, (2) bekezdése g) pontjának és (3) bekezdésének közvetlen hatálya a magánszemélyek között folyamatban lévő bírósági eljárásokban kizárt, így e rendelkezés e tekintetben nem élvez elsőbbséget a HOAI 7. §-ában foglalt legalacsonyabb díjtételek kötelező alkalmazását előíró nemzeti szabályozással szemben.
- 19 Kétségtelen, hogy a szolgáltatási irányelv 15. cikke magánszemélyek tekintetében nem keletkeztet kötelezettségeket. Annak elismerése azonban, hogy e rendelkezés közvetlen hatállyal rendelkezik a magánszemélyek között folyamatban lévő bírósági eljárásokban, azzal a hatással járna, hogy az építészt vagy a mérnököt csak a megrendelővel való megállapodás szerinti alacsonyabb díjazás illeti meg, és ebből következően nem jogosult a nemzeti jog alapján a HOAI-ban foglalt legalacsonyabb díjtételeknek megfelelő munkadíjra. Így a magánszemélyeket a nemzeti jog értelmében fennálló alanyi jogtól fosztanák meg.
- 20 Amennyiben a Bíróság eddigi ítélkezési gyakorlatában bizonyos kivételes esetekben – az irányelvvel összhangban álló értelmezés lehetetlensége esetén – az uniós joggal ellentétes nemzeti rendelkezések magánszemélyek közötti alkalmazhatatlanságát állapította meg, amnyiban az eljáró bírósági tanács szerint e megállapítás nem terjed ki az alapeljárásra. Olyan különleges helyzetekről volt szó, amelyek nem hasonlíthatók össze a jelen ügygel (lásd többek között: 2018. augusztus 7-i Smith ítélet, C-122/17, EU:C:2018:631).

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés

- 21 Arra az esetre, ha az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre nemleges választ kell adni, a jogvita elbírálása az előzetes döntéshozatalra előterjesztett, fentebb vázolt 2. a) és b) kérdések megválaszolásától függ. E kérdések abban az esetben relevánsak, ha a kötelező legalacsonyabb díjtételekre vonatkozó, a HOAI 7. §-ában foglalt nemzeti szabályozás alkalmazásának mellőzése nem közvetlenül a szolgáltatási irányelv 15. cikke (1) bekezdésének, (2) bekezdése g) pontjának és (3) bekezdésének alkalmazásából ered.
- 22 Az alperes felülvizsgálati kérelme ugyanis abban az esetben is sikeres lenne, ha a szóban forgó nemzeti szabályozás alkalmazásának magánszemélyek között folyamatban lévő bírósági eljárásban való mellőzése az EUMSZ 49. cikk szerinti letelepedés szabadságának vagy az uniós jog más általános elveinek megsértéséből következik.
- 23 A Bíróság fentiekben említett 2019. július 4-i ítéletében (C-377/17) kifejezetten nyitva hagyta azt a kérdést, hogy az építészek és mérnökök által nyújtott tervezési szolgáltatásokra kötelezően alkalmazandó legalacsonyabb díjtételekre vonatkozó szabályozás sérti-e a letelepedés szabadságát. A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a letelepedés szabadságának vagy az uniós jog más általános elveinek megsértése főszabály szerint azt eredményezheti, hogy magánszemély egy másik magánszeméllyel szemben folyamatban lévő bírósági eljárásban is hivatkozhat

valamely nemzeti szabályozás uniós joggal való összeegyeztethetlenségére. Elképzelhető tehát, hogy valamely nemzeti szabályozás az elsődleges európai jog megsértése esetén magánszemélyek közötti jogvita esetében sem alkalmazható.

- 24 A letelepedés szabadságának ilyen megsértése az eljáró bírósági tanács megítélése szerint nem zárható ki, még ha kétséges is, hogy az alkalmazandó-e. A HOAI az alapügyben alkalmazandó változatában ugyanis már csak a belföldi tényállásokra alkalmazandó. A HOAI kifejezetten meghatározza a hatályát abban az értelemben, hogy az csak a Németországban letelepedett építészek és mérnökök alapszolgáltatásaiért járó díjak meghatározását szabályozza, feltéve hogy a kormányrendelet hatálya az adott alapszolgáltatásra kiterjed, és azokat Németországon belül nyújtják.
- 25 A jelen ügyben adott esetben relevánsnak bizonyulhat az a kérdés, hogy a letelepedés szabadságának célja mennyiben követeli meg, hogy a magánszemélyek közötti jogviszonyokban a jelen ügyben szereplőhöz hasonló szerződés esetében mellőzzék a HOAI-ban rögzített legalacsonyabb díjtételek kötelező jellegét előíró nemzeti szabályozás alkalmazását.

MUNKADOKUMENTUM